BG Pulse Journal USA
ISSN:1947-2536 http://www.bgpulseusa.com/index.php/bg
BG PULSE JOURNAL

# Zamonaviy harbiy ta’lim tizimida ofitserlarning liderlik salohiyati va qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish masalalari

**Yusupov Bahodir Alijanovich**
Quruqlikdagi qo‘shinlar instituti markaz boshlig‘i
doi:https://doi.org/10.5281/zenodo.23979173

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada zamonaviy harbiy ta’lim tizimida ofitserlarning liderlik salohiyatini shakllantirish va rivojlantirish, shuningdek, murakkab vaziyatlarda mustaqil, tezkor va asoslangan qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini takomillashtirish masalalari yoritilgan. Harbiy boshqaruv jarayonida liderlik fazilatlari, strategik fikrlash, mas’uliyat, kommunikativ kompetentlik va psixologik barqarorlikning ahamiyati tahlil qilingan.
**Kalit so‘zlar:** harbiy ta’lim, ofitser, liderlik, boshqaruv, qaror qabul qilish, strategik fikrlash, kasbiy kompetentlik, harbiy pedagogika, psixologik barqarorlik, innovatsion ta’lim.

**KIRISH.** Bugungi globallashuv va xalqaro xavfsizlik muhitidagi o‘zgarishlar harbiy sohada yuqori malakali, mustaqil fikrlaydigan, mas’uliyatni his qiladigan hamda murakkab vaziyatlarda to‘g‘ri qaror qabul qila oladigan ofitser kadrlarni tayyorlashni dolzarb vazifalardan biriga aylantirmoqda. Zamonaviy harbiy boshqaruv tizimi ofitserlardan nafaqat chuqur kasbiy bilim va amaliy ko‘nikmalarni, balki jamoani samarali boshqarish, shaxsiy tarkibni umumiy maqsad sari yo‘naltirish, tashabbus ko‘rsatish va yuzaga keladigan muammolarga oqilona yechim topish qobiliyatini ham talab etadi.

Harbiy ta’lim tizimining asosiy vazifalaridan biri kelajakdagi ofitserlarda professional bilim va ko‘nikmalar bilan bir qatorda yetakchilik fazilatlarini ham shakllantirishdan iborat. Chunki ofitser faoliyati faqat belgilangan vazifalarni bajarish bilan cheklanmaydi, balki jamoani tashkil etish, shaxsiy tarkib o‘rtasida intizom va hamjihatlikni ta’minlash, mas’uliyatli qarorlar qabul qilish hamda turli vaziyatlarda boshqaruv samaradorligini saqlab qolishni ham qamrab oladi.

**TADQIQOT METODOLOGIYASI.** Mazkur tadqiqotda harbiy pedagogika, boshqaruv nazariyasi va kasbiy kompetentlikka oid ilmiy yondashuvlar asos qilib olindi. Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, umumlashtirish, tizimli yondashuv hamda pedagogik kuzatish metodlaridan foydalanish imkoniyatlari nazariy jihatdan ko‘rib chiqildi.

**NATIJALAR VA MUHOKAMA.** Zamonaviy harbiy ta’lim tizimida ofitserlarning liderlik salohiyatini rivojlantirish ko‘p qirrali pedagogik jarayon hisoblanadi. Ushbu jarayonda, avvalo, liderlik tushunchasining mazmunini to‘g‘ri anglash muhimdir. Liderlik — bu shaxsning o‘z bilimlari, kasbiy tajribasi, muloqot madaniyati, tashabbuskorligi va shaxsiy namunasi orqali jamoa faoliyatiga ijobiy ta’sir ko‘rsatish qobiliyatidir. Harbiy sohada mazkur sifatlar boshqaruv samaradorligi, intizom va jamoaviy mas’uliyat bilan bevosita bog‘liq.

Ofitserning liderlik salohiyati, eng avvalo, uning shaxsiy fazilatlarida namoyon bo‘ladi. Mas’uliyatlilik, qat’iyatlilik, adolatlilik, o‘zini boshqara olish, tashabbuskorlik va kommunikativ madaniyat harbiy rahbar uchun muhim xususiyatlardir. Ushbu fazilatlarni rivojlantirishda ta’lim muassasasidagi kundalik o‘quv faoliyati, jamoaviy mashg‘ulotlar, mustaqil topshiriqlar va tarbiyaviy tadbirlar muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, kursantlarga muayyan vazifalarni mustaqil rejalashtirish, jamoa faoliyatini muvofiqlashtirish va bajarilgan ishlar yuzasidan hisobot berish imkoniyatini yaratish ularda boshqaruv mas’uliyatini shakllantiradi.

Ofitserning kasbiy faoliyatida qaror qabul qilish ko‘nikmalari ham alohida ahamiyatga ega. Qaror qabul qilish — mavjud vaziyatni tahlil qilish, muammoni aniqlash, ehtimoliy yechimlarni baholash va belgilangan maqsadga muvofiq eng asosli variantni tanlash jarayonidir. Harbiy boshqaruvda bunday qarorlar mas’uliyat, intizom, vaqt va mavjud resurslardan oqilona foydalanish bilan uzviy bog‘liq.

Qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun ta’lim jarayonida muammoli vaziyatlar metodidan foydalanish samarali pedagogik yondashuvlardan biri hisoblanadi. Bunda kursantlarga turli tashkiliy va boshqaruv vaziyatlari taqdim etilib, ulardan mavjud muammoni aniqlash, axborotni tahlil qilish, muqobil yechimlarni ishlab chiqish va o‘z tanlovini asoslash talab etiladi. Mazkur metod tinglovchilarning mustaqil fikrlashi, mantiqiy tahlil qilishi va mas’uliyatli qarorlar qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, vaziyatli mashg‘ulotlar va simulyatsion ta’lim texnologiyalaridan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Bunday mashg‘ulotlar orqali ofitserlar turli boshqaruv vaziyatlarini nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilish, jamoaviy faoliyatni muvofiqlashtirish hamda qabul qilingan qarorlarning natijalarini baholash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bunda asosiy e’tibor maxsus texnik tafsilotlarga emas, balki boshqaruv, tahlil, muloqot va mas’uliyat ko‘nikmalariga qaratilishi lozim.

Zamonaviy harbiy ta’limda interfaol pedagogik metodlardan foydalanish liderlik salohiyatini rivojlantirishning muhim shartlaridan biridir. Xususan, muammoli ta’lim, guruhli muhokama, loyiha metodlari, rolli mashg‘ulotlar va refleksiv tahlil kursantlarning o‘quv jarayonidagi faolligini oshiradi. Bunday metodlar orqali ta’lim oluvchilar nafaqat tayyor ma’lumotlarni o‘zlashtiradi, balki mustaqil xulosa chiqarish, o‘z nuqtayi nazarini himoya qilish va jamoaviy qaror ishlab chiqish tajribasini ham egallaydi.

Harbiy ta’lim jarayonida psixologik barqarorlikni rivojlantirish masalasi ham e’tibordan chetda qolmasligi kerak. Ofitserning hissiy holatini boshqara olishi, murakkab vaziyatlarda vazminlikni saqlashi va o‘z harakatlarini nazorat qilishi uning boshqaruv faoliyatiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli psixologik tayyorgarlik, o‘zini o‘zi baholash, stressni boshqarish va refleksiv mashg‘ulotlar harbiy ta’lim dasturlarining tarkibiy qismi sifatida tashkil etilishi lozim.

Tahlillar asosida ofitserlarning liderlik salohiyati va qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish bo‘yicha quyidagi ilmiy-amaliy takliflarni ilgari surish mumkin:

1. Harbiy ta’lim dasturlariga liderlik va boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus mashg‘ulotlarni tizimli ravishda kiritish.
2. Kursantlarda mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirish uchun muammoli vaziyatlar va amaliy topshiriqlardan keng foydalanish.
3. Jamoaviy mashg‘ulotlar orqali kommunikativ kompetentlik, o‘zaro hamkorlik va mas’uliyatni taqsimlash ko‘nikmalarini shakllantirish.
4. Ofitserlarning psixologik barqarorligi va hissiy intellektini rivojlantirishga yo‘naltirilgan pedagogik-psixologik mashg‘ulotlarni takomillashtirish.
5. Ta’lim jarayonida simulyatsion texnologiyalar, interfaol metodlar va raqamli ta’lim resurslaridan maqsadli foydalanish.
6. Liderlik salohiyati va boshqaruv kompetensiyalarini baholash uchun aniq mezonlar hamda muntazam monitoring tizimini joriy etish.

Mazkur takliflarning izchil amalga oshirilishi harbiy ta’lim muassasalarida ta’lim sifatini oshirish, bo‘lajak ofitserlarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish va ularning mustaqil boshqaruv faoliyatiga tayyorligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

**Xulosa.** Xulosa qilib aytganda, zamonaviy harbiy ta’lim tizimida ofitserlarning liderlik salohiyati va qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirish harbiy kadrlar tayyorlash sifatini

belgilovchi muhim omillardan biridir. Chunki zamonaviy ofitser nafaqat yuqori kasbiy bilimga ega mutaxassis, balki jamoani boshqara oladigan, tashabbus ko‘rsatadigan, mas’uliyatni o‘z zimmasiga oladigan va murakkab vaziyatlarda asoslangan qarorlar qabul qila oladigan yetakchi bo‘lishi zarur. Tadqiqot tahlili shuni ko‘rsatadiki, liderlik kompetensiyalarini rivojlantirish uzluksiz pedagogik jarayon sifatida tashkil etilishi kerak. Bunda nazariy ta’limni amaliy mashg‘ulotlar, vaziyatli topshiriqlar, jamoaviy faoliyat, psixologik tayyorgarlik va refleksiv tahlil bilan uyg‘unlashtirish muhimdir.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduqodirov A.S., Ahmedov G‘. Harbiy xizmat axloqi. – Toshkent: Sharq, 2007.
2. Avezov O.R., Ruziyev N.I. Harbiy psixologiya va pedagogika asoslari: darslik. – Buxoro: Kamolot, 2024.
3. Yuldasheva, D. The importance of cooperative learning and group work in english classes. Zbiór artykułów naukowych recenzowanych, 100.
4. Boxodirova, F., Isroilova, D., Abduraxmanov, M., & Yuldasheva, D. (2022). Difficulties in teaching the grammatical features of conjunctions. Science and innovation, 1(B7), 1421-1422.
5. Dilfuza, Y. (2025). EFFECTIVENESS OF COOPERATIVE LEARNING IN TEACHING SPEAKING IN ENGLISH CLASSES. Multidisciplinary and Multidimensional Journal, 4(1), 43-47.
6. Yuldasheva, D. (2023). The importance of listening comprehension materials in the development of communicative competence of tourism students.". Science Shine" International scientific journal, 8(1).
7. Ismoilova, M., Maqsudova, G., Sharipova, S., & Yuldasheva, D. (2022). COMPARATIVE TYPOLOGY: TYPES, SUBJECT MATTER, TASKS, APPROACHES AND CLASSIFICATION. Science and innovation, 1(B7), 1544-1546.
8. Kodirovna, Y. D. (2022). Improving Students' Linguistic Skills At English Classes (In The Field Of Tourism). Journal of pedagogical inventions and practices, 8, 189-191.
9. Yuldasheva, D. (2022). Communicative approach in teaching a foreign. UIF-2022, 8.
10. Barziev, O. (2021). LYRICAL INTERPRETATION OF" I" IN THE POETRY OF ANBAR OTIN, DILSHODI BARNO AND SAMAR BONU. CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES, 2(06), 61-66.
11. Юсупходжаева, С. Т. (2020). ПСИХОЭМОЦИОНАЛЬНЫЕ РАССТРОЙСТВА ПРИ РЕВМАТОИДНОМАРТРИТЕ И МЕТОДЫ ИХ ПСИХОКОРРЕКЦИИ.
12. Юсупходжаева, С. Т. (2020). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ БОЛЬНЫХ РЕВМАТОИДНЫМ АРТРИТОМ И МЕТОДЫ ИХ ПСИХОКОРРЕКЦИИ. In Global Science and Innovations 2020 (pp. 170-174).
13. Гафурова Сабохат Шоюнусовна, Ю. С. Т. (2024). Ta’sirlangan ichak sindromida nevrotik buzilishlarni aniqlash, ularda psixoterapiya va psixofarmakoterapiyaning qo ‘llanilishi samaradorligi.
14. Гафурова Сабохат Шоюнусовна, Ю. С. Т. (2024). ZAMONAVIY DUNYODA KASB TANLASH MUAMMOLARI VA ULARGA TAVSIYALAR.
15. Barziyev, O. H. (2018). ANALYSES OF UZBEK POETRY AND TURKISH LITERATURE, IT’S FREEDOM AND NATIONALITY AT THE SECOND PART OF XIXTH CENTURY AND AT THE BEGINNING OF THE XXTH CENTURY. Theoretical & Applied Science, (7), 48-51.

16. Barziyev, O. H. (2021). Фаргона номи билан боглик; анъанавий поэтик туркумлар. НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК. ФерГУ, 3(3), 108-114.
17. Barziyev, O. H. (2021). Traditional poetic series associated with the name of Fergana. Scientific journal of Fergana State University, 3(3), 108-114.